

A lehetségestől

a véglegesig

I. TÓTH ZOLTÁN EMLÉKEZETE

1955. május 6-án temették el *Domanovszky Sándort*, július 4-én *Szekfű Gyulát*, október 5-én *Gyóni Mátyást*, és a következő év június 22-én *Hajnal Istvánt*. Történetírásunk négy egyéniségét I. Tóth Zoltán búcsúztatta. „Néhány szűk esztendő elhagyatottsága után akkor távozott el körünkből, amikor végre az elismerés és a megbecsülés jelei újra felvillantak, olyan időben, amikor a fejek magasabbra emelkednek, a szemek fényesebben csillognak, a jobb jövő reménykeltően mosolyog felénk. Ennek a kornak nagyobb szüksége lett volna Hajnal Istvánra, mint valaha, vesztesége is annál nagyobb” — mondotta Hajnal István sírjánál. Szekfű Gyulától eképpen búcsúzott: „Mint egyetemi tanár egyike volt azoknak, akik a katedrát szent hivatás teljesítése színhelyének tekintették. Magas követelményekkel lépett fel önmaga iránt, és ilyen igényeket követelt meg hallgatóitól is. Előadásai nem a szónokias frázisok sziporkázó tűzijátékával lepték meg a hallgatót, hanem az egyszerűség, a komolyság, az újszerűség, a mély ismeretek, az okfejtés művészi szépsége és belső retorikája, az erkölcsileg szilárd férfi hitelessége adott erőt szavainak. Nem kereste a népszerűséget, a külső sikert, tudása és rendkívüli egyénisége mégis hatalmas tekintélyt biztosítottak számára.” A hozzá legközelebb álló pályatárs, Gyóni Mátyás munkásságából a következőket tartotta megszívlelendőnek: „Kezdetől fogva elismerést aratott bizantinológiai munkái... a teljes fegyverzettel felövezett filológust árulták el, aki rendelkezik azzal a képességgel, hogy *emberileg lehetséges módon véglegeset alkosson*... Nem lehet meghatottság nélkül nézni hatalmas, tiszta vállalkozására, melyből mit megvalósított, sziklaszilárd érvényességű, és ami korai halálával elmaradt, pótolhatatlan, fájdalmas veszteség... Összeszorult szívvel gondolunk Gyóni Mátyás tiszta, túlérzékeny egyéniségére, és korai távozását intő példának tekintjük arra, hogy emberi értékeinket még jobban értsük és becsüljük meg...”

Az eltávozottak életműveire vonatkozó megállapítások a búcsúztató I. Tóth Zoltánra is érvényesek, aki 1911. augusztus 11-én született, s ha pályáját 45 éves korában nem törí derékba a halál, az idén ünnepelhetné volna meg 70. születésnapját.